

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

**Методичні рекомендації
для самостійної роботи студентів
за навчальною дисципліною
«Історія германських народів»**


рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	03 Гуманітарні науки (шифр і назва)
спеціальність	035 Філологія (шифр і назва)
освітня програма	Німецька мова та література і переклад та англійська мова; Англійська мова та література і переклад та друга іноземна мова; Німецька мова та література і переклад (шифр і назва)
спеціалізація	035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька; 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська

Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри

німецької філології та перекладу

Протокол № 1 від « 26 » серпня 2022 року

Завідувач кафедри німецької філології та перекладу

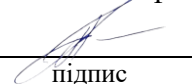

підпис Сергій КРИВОРУЧКО
ім'я, прізвище

Методичні рекомендації погоджено науково-методичною комісією

факультету іноземних мов

Протокол № 5 від « 26 » серпня 2022 року

Голова науково-методичної комісії факультету іноземних мов


підпис Анна КОТОВА
ім'я, прізвище

Загальні положення щодо організації самостійної роботи студентів.

Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних дисциплін і регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна».

Університет має забезпечувати для осіб, які навчаються, професійну підготовку на рівні кращих університетів світу, формування необхідних фахових і загальних компетентностей, зокрема: *вміння самостійно навчатися і критично мислити*

Самостійна робота включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу.

Навчальний час, відведений на самостійну роботу студента денної та заочної форми навчання, регламентується навчальними планами та робочими навчальними планами.

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника.

Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи рекомендується відповідна наукова та професійна монографічна і періодична література.

Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов'язковим. Форми контролю визначаються робочою програмою навчальної дисципліни і можуть включати виконання контрольних робіт, включених до навчального плану, курсових робіт, індивідуальних завдань, тестів, розрахунково-графічних робіт, рефератів, винесення самостійно засвоєного матеріалу на підсумковий семестровий контроль (разом з матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять) тощо.

Зміст та організація самостійної роботи студентів за навчальною дисципліною «Історія германських народів». Відповідно до навчального плану, загальний обсяг навчальної дисципліни для студентів складає 3 кредити (денна форма), 5 кредитів (заочна форма). Обсяг самостійної роботи на денному відділенні складає 58 години, на заочному – 140.

Розподіл годин для самостійної роботи по темах

	Денна	Заочна
Тема 1. Предмет історії германських народів. Германські племена в стародавній період	2	8
Тема 2. Велике переселення народів і утворення державності. Священна Римська імперія германської нації	2	8
Тема 3. Картина світу давніх германців, відображена у їхній лексиці та писемних пам'ятках	2	8
Тема 4. Давньовірхньонімецька мова: вокалізм	4	9
Тема 5. Давньовірхньонімецька мова: консонантизм	4	9
Тема 6. Давньовірхньонімецька мова: морфологія	4	9
Тема 7. Давньовірхньонімецька мова: синтаксис	4	9
Тема 8. Три етапи розвитку середньовічної європейської культури	4	9
Тема 9. Селянська війна і реформація. Створення єдиної письмової літературної норми німецької мови	4	9
Тема 10. Німецьке просвітництво. Діяльність пуристів. Хвилі та характер запозичень	4	9
Тема 11. Виникнення порівняльно-історичного мовознавства	4	9
Тема 12. Розвиток увічливого звертання у германських народів	4	9
Тема 13. Історія Швейцарської конфедерації	4	9
Тема 14. Історія Австрії	4	9
Тема 15. Від Другого до Третього рейху	4	9
Тема 16. Форми існування сучасної німецької мови. Національні варіанти і діалекти німецької мови	4	9
Усього годин	58	140

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денне)	Кількість годин (заочне)
1.	Розглянути поняття синхронії та діахронії у працях Ф. де Сосюра, здобутки порівняльного методу в мовознавстві. Вивчити періодизацію суспільної історії та суспільно-історичну періодизацію історії німецької мови. Розглянути родинні зв'язки германських мов в індоєвропейській мовній сім'ї. Ознайомитися з першими відомостями про давніх германців. З'ясувати, як проходило розселення германців на території Європи.	2	8
2.	Прослідити маршрути великого переселення народів. Порівняти класифікації германських діалектів Плінія і Енгельса. Ознайомитися з історією Франкської імперії та Великої Римської Імперія Германської нації. Прочитати Верденський договір.	2	8
3.	Ознайомитися з віруваннями давніх германців, основними пластами лексики давніх германців. Прочитати про уявлення давніх германців про світ, природу і людину. Розглянути форми існування мови, розвиток писемності, давньоверхньонімецькі територіальні діалекти. Ознайомитися з мовними пам'ятками цього періоду. Уявити собі картину світу давніх германців, відображена у їхній лексиці та писемних пам'ятках.	2	8
4.	Розглянути основні риси вокалізму германських мов, зокрема: сутність і причини зміни наголосу, основні фонетичні тенденції прагерманської мови та її наслідки, германський пересув голосних, типи чергування, редукцію голосних, процеси дифтонгізації та монофтонгізації.	4	9
5.	Розглянути систему приголосних звуків давньоверхньонімецького періоду. Порівняти I і II пересуви приголосних. Вивчити закон Вернера. Знайти на мапі лінію Бенрата, прослідити процеси в сфері консонантизму на мапі.	4	9
6.	Розглянути давньоверхньонімецькі морфологічну будову слова, систему відмінювання і категорії іменника у давньоверхньонімецький період, зокрема типи відмінків і основотвірні суфікси. Прослідити розвиток артикля. Розглянути систему відмінювання і ступені порівняння прикметників, категорії дієслова. Вивчити будову дієслова в давньоверхньонімецький період, чотири форми сильних й слабких дієслів. Розглянути категорії часу, стану, способу дієслова. Звернути увагу на різницю між сильними й слабкими дієсловами та на ряди аблауту.	4	9
7.	Ознайомитися з будовою речення в давньоверхньонімецькій мові. Порівняти просте й складне речення, члени речення. Розглянути порядок слів, члени речення, становлення дієслівної рамки. Порядок слів у простому реченні. Прослідкувати розвиток сполучників, розвиток мононегативного заперечення.	4	9
8.	Розглянути три етапи розвитку середньовічної європейської культури, розвиток християнства в Європі. Дослідити розвиток феодалізму, лицарство і зародження капіталізму. Встановити різницю між і духовно-монастирською, світсько-лицарською і бюргерською культурою. Ознайомитися з бюргерською літературою. Прослідкувати зміни в системі німецької мови в середньоновіверхньонімецький період.	4	9

9.	Розглянути причини і хід Селянської війни. Встановити сутність реформації, різницю між католицькою і євангелістською церквами. Прослідкувати етапи створення єдиної письмової літературної норми німецької мови. Дослідити життєвий шлях і діяльність Мартіна Лютера. З'ясувати зміни форм існування мови та зміни в системі німецької мови в ранньоновонаверхньонімецький період.	4	9
10.	Дослідити німецьке просвітництво, діяльність пуристів. Встановити хвилі та характер запозичень у німецьку мову. Встановити особливості розвитку системи німецької мови в новонаверхньонімецький період та ствердження єдиної усної літературної норми німецької мови. Схарактеризувати реформи правопису. Ознайомитися з німецькою літературою XIX-XX століть.	4	9
11.	З'ясувати передумови виникнення порівняльного методу в мовознавстві, основних представників цього методу. Доослідити здобутки і недоліки порівняльно-історичного методу. Розглянути поняття ізогlosti, спорідненості мов і мови-основи. Порівняти гіпотези походження праіндоєвропейської мови.	4	9
12.	Розглянути розвиток увічливого звертання у германських народів. Порівняти форми увічливого звертання в сучасних германських мовах. Дослідити розвиток займенникового звертання у Давньому Римі, в англійській, німецькій та українській мові.	4	9
13.	Вивчити історію Швейцарської конфедерації, починаючи з «Вічного союзу» в рамках Священної Римської імперії. Звернути увагу на зміцнення і розширення конфедерації протягом часу, Встановити особливості конфедерації у новий час та у світових війнах XX століття.	4	9
14.	Вивчити історію Австрії. Розглянути особливості розвитку Австрії у Римську добу, правління Бабенбергів, османських вторгнень. З'ясувати закономірності Габсбургського абсолютизму. Вивчити біографію імператриці Марії Терезії. Наполеонівські війни і Австро-Угорська монархія. Австрійська культура на зламі століть.	4	9
15.	Розглянути створення Другого рейху під гегемонією Пруссії та діяльність канцлера Бісмарка. Встановити причини Першої Світової війни, основні події у Веймарській республіці. З'ясувати, чому до влади прийшли націонал-соціалістичні. Вивчити етапи і хід Другої Світової війни. Дослідити причини падіння Третього рейху.	4	9
16.	Розглянути національні варіанти і діалекти німецької мови. Дослідити форми існування сучасної німецької мови. Порівняти особливості німецької мови в Австрії, Швейцарії, Люксембурзі та Ліхтенштейні. Прослухати записи і порівняти територіальні діалекти сучасної німецької мови.	4	9
	Усього	58	140

Вимоги до студентів:

Під час виконання самостійної роботи студенти мають навчитися користуватися етимологічним словником німецької мови; перекладати із словником тексти на давньо- та середньовісньонімецькій мові; пояснювати граматичні особливості сучасної німецької мови певними історико-мовними процесами.

Форми контролю та критерії оцінювання.

Завдання, винесені на самостійну роботу студентів, включені в тестові завдання для оцінювання роботи студентів у семестрі, та в білети для оцінювання на семестровому екзамені. Відповідні критерії оцінювання наведено в Робочій програмі навчальної дисципліни.

Прогнозований результат. У результаті самостійної роботи студенти мають зокрема набути:

знання основних періодів історії германських народів та історії німецької мови; усвідомити загальні й специфічні особливості розвитку німецькомовної спільноти, зумовлені взаємодією внутрішніх та зовнішніх чинників; засвоїти характерні особливості фонологічної системи, граматичної будови й лексики німецької мови в історичній динаміці, а також національно-культурну специфіку розвитку німецької літератури на кожному етапі формування сучасних німецькомовних держав.

вміння визначати взаємні зв'язки історичних подій германських народів із закономірностями німецької мови і культури; користуватися етимологічним словником німецької мови; пояснювати граматичні особливості сучасної німецької мови певними історико-мовними процесами.

Згідно з вимогами освітньої-професійної програми студенти мають досягти наступних програмних результатів:

ПРН2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН3. Організувати процес свого навчання та самоосвіти.

ПРН4. Розуміти загальні суттєві характеристики реальності (фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства).

ПРН6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

ПРН8. Знати та розуміти систему мови і загальні властивості літератури, вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди німецької мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ПРН12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН16. Знати та розуміти основні поняття, теорії та концепції германської філології, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови, пов'язані з використанням німецької мови, і використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

Список літератури

Основна література

1. Бобилева С. Й. Історія Німеччини з давніх часів до 1945 року: навчальний посібник. Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2003. 526 с.
2. Бублик В. Н. Історія німецької мови. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга, 2004. 216 с.
3. Левицький В. В. Історія німецької мови: посібник для студентів ВНЗ. Вінниця: Нова книга, 2007. 214 с.
4. Цьольнер Е. Історія Австрії / [пер. з нім. А. Онишко та ін.]. Львів: Літопис, 2001. 712 с.
5. Maissen Th. Geschichte der Schweiz. 5., überarbeitete und aktualisierte Ausgabe. Baden: Hier und Jetzt, 2015. 365 S.

Допоміжна література

1. Андрушенко О. Ю. Вступ до германського мовознавства. Житомир: ЖДУ, 2010. 178 с.
2. Безугла Л. Р. Адресатні займенники в українському, російському, англійському і німецькому дискурсі // Інноваційні технології у контексті іншомовної підготовки фахівця. Полтава: ПолтНТУ ім. Юрія Кондратюка, 2018. С. 157–160.
3. Безугла Л.Р. Адресатні займенники української, російської, англійської і німецької мов з позицій історичної дискурсології // Когнітивно-прагматичні дослідження професійних дискурсів. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. С. 9–12.
4. Буніятова І. Р. Еволюція гіпотаксису в германських мовах (IV–XIII ст.). Київ: Вид. центр КНЛУ, 2003. 328 с.
5. Євченко В. В. Готська мова. Житомир, 2002. 408 с.
6. Левицький В. В. Основи германістики. Вінниця: Нова книга, 2008. 528 с.
7. Таранець В. Г. Діахронія мови. Одеса: Друкарський Дім, 2008. 232 с.
8. Романова Н. В. Поетичні погляди давніх германців на світ та емоції: семантико-етимологічне дослідження. Херсон: Айлант, 2017. 180 с.
9. Фолькер Р. Історія Швейцарії. Від початку до сьогодення. Київ: Темпора. 2013. 456 с.
10. Тейлор А. Габсбурзька монархія. 1809–1918. Історія Австрійської імперії та Австро-Угорщини / [пер. з англ. А. Портнов, С. Савченко]. Львів: ВНТЛ-Класика, 2002. 268 с.
11. Криль М. Слов'янські народи Австрійської монархії: освітні та наукові взаємини з українцями. 1772-1867. Л.: Сполом, 1999. 294 с.
12. Литвин М., Науменко К. Історія ЗУНР / Інститут українознавства НАНУ. Львів: Олір, 1995. 368 с.
13. Трояна С. С. (наук. ред.). Велика війна 1914-1918: витоки, характер, наслідки: монографія. Київ: Кондор, 2018. 536 с.
14. Bezugla L. Anredepronomen im Deutschen, Englischen, Ukrainischen und Russischen: eine soziolinguistische und soziokulturelle Betrachtung // Der Sprachdienst. 2017. Heft 3. S. 145–154.
15. Braune W., Reiffenstein I. Althochdeutsche Grammatik. 15. Aufl. Tübingen: Niemeyer, 2004. 394 S.
16. Brugmann K. Grundriss der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen. Kurzgefasste Darst. d. Geschichte d. Altind., Altiran. (Avest. u. Altpers.), Altarmen., Altgriech., Albanes., Latein., Oskisch-Umbrischen, Altir., Got., Althochdt., Litauischen u. Altkirchenslavischen. Berlin; Boston: De Gruyter Mouton, 2019. 236 S.
17. Cherubim D., Jakob K., Linke A. Neue deutsche Sprachgeschichte: Mentalitäts-, kultur- und sozialgeschichtliche Zusammenhänge. Berlin: De Gruyter, 2012. 415 S.
18. Düwel K. Runenkunde. Stuttgart; Weimar: Metzler, 2008. 278 S.
19. Epkenhans M. Geschichte Deutschlands: von 1648 bis heute. Paderborn: Schöningh, 2011. 224 S.
20. Ernst P. Deutsche Sprachgeschichte. Eine Einführung in die diachrone Sprachwissenschaft des Deutschen. Wien: WUV, 2006. 254 S.

21. Ernst P., Fischer G. Die germanischen Sprachen im Kreis des Indogermanischen. Wien: Ed. Praesens, 2001. 115 S.
22. Hartmann S. Deutsche Sprachgeschichte: Grundzüge und Methoden. Tübingen: Francke, 2018. 376 S.
23. Hutterer C. J. Die Germanischen Sprachen: ihre Geschichte in Grundzügen. Budapest: Akademiai Kiado, 1987. 543 S.
24. Kausen E. Die indogermanischen Sprachen: von der Vorgeschichte bis zur Gegenwart. Hamburg: Buske, 2012. 744 S.
25. Kitchen M. Illustrierte Geschichte Deutschland. Augsburg: Weltbild (u.a.), 1998, 347 S.
26. Krause W. Die Runeninschriften im älteren Futhark. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1966. 328 S.
27. Lass R. Historical Linguistics and Language Change. Cambridge: CUP, 1997. 423 P.
28. Mehlitz O. und Sommer R. (Hg.). Geschichte Deutschlands. Berlin: Rütten & Loening, 1953. 165 S.
29. Niederstätter A. Geschichte Österreichs. Stuttgart: Kohlhammer, 2007. 299 S.
30. Porzig W. Die Gliederung der indogermanischen Sprachen. Heidelberg: Winter, 1974. 251 S.
31. Stedje A. Deutsche Sprache gestern und heute: Einführung in die Sprachgeschichte und Sprachkunde. München: Fink, 1996. 299 S.
32. Vocelka K. Geschichte Österreichs: Kultur – Gesellschaft – Politik. Graz; Wien; Köln: Verl. Styria, 2000. 408 S.
33. Wartburg W. von. Geschichte der Schweiz. Berlin; Boston: Oldenbourg Wissenschaftsverlag, 2019. 288 S.

**Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті,
відео-лекції, інше методичне забезпечення**

1. Дохристиянський і середньовічний період в історії германських мов. Література. Культура. міфологія. релігія. www.anglo-saxon.demon.co.uk
2. Енциклопедія Wikipedia. Online. <http://ru.wikipedia.org/wiki>
3. Історія Німеччини. URL.: <https://www.wiki.uk-ua.nina.az/>
4. Deutsche Sprachgeschichte – Online Lernen. URL: <https://www.schuelerhilfe.de/online-lernen/2-deutsch/17-klasse-11-13/129-sprachwissen/994-deutsche-sprachgeschichte>
5. „Sprechen sie Deutsch?“ – Eine kurze Zusammenfassung der deutschen Sprachgeschichte. URL: <https://www.deutsch-als-fremdsprache-lernen.de/deutsche-sprachgeschichte-zusammenfassung-indogermanische-westgermanische-sprache/>